

Innst. 89 S

(2016–2017)

Innstilling til Stortinget frå næringskomiteen

Dokument 8:107 S (2015–2016)

Innstilling frå næringskomiteen om Represen- tantforslag frå stortingsrepresentantane Magne Rommetveit, Kjell-Idar Juvik, Else-May Botten, Kari Henriksen og Gunvor Eldegard om betre sjøtryggleik for fritidsbåtfolk

Til Stortinget

Samandrag

I grunnlagsdokumentet for Nasjonal transportplan (NTP) 2018–2029 kjem det fram at 476 personar har omkomme i samband med bruk av fritidsfartøy i perioden frå 2002 til 2015. Berre i 2015 omkom 37, ein auke på ni personar eller 32 pst. frå året før. Samanlikna med skipsulukker ved ferdsel til sjøs i næring, er talet omtrent seks gonger høgare når det gjeld drepne knytt til bruk av fritidsbåt. Forslagsstillarane viser til at det gjennom fleire år til samanlikning har vore ein markant nedgang i talet på drepne og hardt skadde i biltrafikken. For vegtrafikken har ein fått ei halvering av talet på dødsfall den siste tiårsperioden, men på sjøen har talet på drepne ikkje minka. Dette er etter forslagsstillarane si meining urovekkjande.

Forslagsstillarane meiner det er ei utfordring at tre ulike departement har kvart sitt ansvarsområde. Til dømes ser Samferdselsdepartementet i hovudsak på sitt eige ansvarsområde – infrastruktur. Forebyggjande sjøtryggleik ligg under Nærings- og fiskeridepartementet og beredskap under Justis- og beredskapsdepartementet. For at ein skal få betre effekt av tiltak, bør dette arbeidet samordnast langt betre enn det som er tilfellet i dag. Forslagsstillarane meiner at det er naudsynt med fleire tiltak for å redusere talet

på drepne på sjøen. Dette gjeld også organisatoriske tiltak.

I dokumentet vert det lagt fram slikt forslag:

«Stortinget ber regjeringa styrka og samla den totale ressursinnsatsen innan sjøtryggleik i ein eigen strategi, med hovudføremål å få ned talet på omkomne og hardt skadde i fritidsbåtar. Stortinget ber regjeringa om følgjande åtgjerder:

- Etablera ei eiga ulukkesgruppe som undersøker ulukker og brannar der fritidsbåtar er involvert. Innsamling og bruk av data må ha som føremål å forebyggja og hindra fleire ulukker og brannar.
- Vurdera om andre enn politiet skal vera meldeinstans med føremål å få fleire til å rapportera uynskte hendingar og ulukker med fritidsbåtar til sjøs.
- Vurdera åtgjerder fartsreduksjon i ulukkesutsette farvatn.
- Vurdera åtgjerder som kan sikra at påbodet om flytevestar gir resultat.
- Sikra at bransjeorganisasjonar og Redningsselskapet blir viktige medspelarar i arbeidet med å utforma ny strategi for å auka tryggleiken knytt til bruk av fritidsbåt.
- Utarbeida særleg navigasjonsstøtte for fritidsbåtar.»

Merknader frå komiteen

Komiteen, medlemene frå Arbeidarpartiet, Else-May Botten, Ingrid Heggø, Odd Omland og Knut Storberget, frå Høgre, Frank Bakke-Jensen, Ingunn Foss, Gunnar Gundersen og Ove Trellevik, frå Framstegspartiet,

Sivert Bjørnstad, Oskar J. Grimstad og Morten Ørsal Johansen, frå Kristeleg Folkeparti, Line Henriette Hjemdal, frå Senterpartiet, leiaren Geir Pollestad, frå Venstre, Pål Farstad, og frå Sosialistisk Venstreparti, Torgeir Knag Fylkesnes, viser til representantforslaget Dokument 8:107 S (2015–2016) om betre sjøtryggleik for fritidsbåtbruk og svarbrevet frå Nærings- og fiskeridepartementet av 13. oktober 2016 (vedlagt).

Komiteen viser til viktigheita av tryggleik i ferdsel på havet og deler derfor forslagsstillarane sin intensjon om fokus på sikkerheit ved bruk av fritidsbåtar. Fleire skaffar seg slike båtar, samt at mengda hestekreftar blir større, og derfor er dette spesielt viktig for å forhindre skadar og dødsulukker. I så måte er det gledeleg at Kystverket og Sjøfartsdirektoratet arbeider kontinuerleg for å sikre tryggleiken for fritidsbåtbrukarar, og at sistnemde er ein god instans for å melde sjøulukker.

Komiteen deler forslagsstillarane sitt syn på at det er viktig at dei som køyrer fritidsbåtar, har tilstrekkeleg kompetanse med omsyn til å førebyggje ulukker til havs. Kunnskap omkring kva som er årsakene til ulukkene, er òg avgjerande ved bruk av båtar til fritidsføremål.

Komiteen viser til brev av 13. oktober 2016 frå næringsministeren, der også næringsministeren uttrykkjer at ho meiner at det er naudsynt å auke sikkerheita og ønskjer å treffe tiltak som kan få ned mengda ulukker.

Det går fram i dette brevet at det allereie er stor merksemd frå både myndigheiter og andre aktørar for å få ned ulukkestaten for fritidsbåtar, samt at det er iverksett tiltak for å auke kunnskapen om tryggleiken ved ferdsel med båt, herunder arbeid med gode holdningar og godt sjømannskap, innføring av obligatorisk båtførarprøve og informasjonskampanjar. Frivillige organisasjonar har òg høve til å søkje om midlar til sjørettaktivitetar for barn og unge.

I brevet vert det òg vist til Stortinget sitt vedtak i 2015 om eit påbod om bruk av flyteutstyr på desse båtane. Med omsyn til påbødet om flytevest er det for tidleg å seie om påbødet har hatt ein effekt på mengda dødsulukker. Fleire vil derfor meine at det er for tidleg å konkludere.

Komiteen viser til at regjeringa i framlegg til statsbudsjett for 2017 har foreslått å auke løyvingar til Statens havarikommisjon for transport, noko som gjev havarikommisjonen rom for å undersøkje fleire sjøulukker. Vidare held regjeringa i budsjettforslaget fram at Kystverket vil utrede tiltak for å styrke tryggleiken for fritidsfartøy.

Komiteen peiker på at arbeidet med krisehending ved fritidsbåtulukker også er ein avgjerande del av tryggleiken til sjøs. Derfor er det viktig at Redningsselskapet, Sjøfartsdirektoratet og Statens havarikommisjon for transport er gode instansar i så måte, for å begrense ulukkesomfanget.

Medlemene i komiteen frå Arbeidarpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at sjølv om næringsministeren trekker fram ei rekke tiltak, så ligg ingen samla strategi eller tydeleg målsetting til grunn for regjeringas arbeid. Arbeidet med å redusere talet på omkomne og hardt skadde i fritidsbåtar inkluderer mange aktørar, og ein felles strategi er viktig for å koordinere innsatsen og å lukkast med målsettinga.

Uttale frå transport- og kommunikasjonskomiteen

Komiteens utkast til innstilling ble 10. november 2016 oversendt transport- og kommunikasjonskomiteen til uttalelse. Transport- og kommunikasjonskomiteen uttaler følgende i sitt brev av 15. november 2016:

«Ein syner til brev med vedlagt utkast til innstilling til Dokument 8:107 S, der transport- og kommunikasjonskomiteen får saka til uttale før endeleg avgiving frå Næringskomiteen.

Transport- og kommunikasjonskomiteen har handsama innstillingsutkastet, og har i møtet sitt i dag avgitt følgjande uttale:

'Komiteen syner til handsaminga av Meld. St. 35 S (2015–2016) «På rett kurs – forebyggende sjøsikkerhet og beredskap mot akutt forurensing», jf. Innst. 72 S (2016–2017), som i hovudsak handlar om det som ligg under Samferdselsdepartementet sitt ansvarsområde. Ein samla komité ber der regjeringa om at det som ei oppfølging blir utarbeidd ei stortingsmelding om betre samhandling mellom alle aktørane når det gjeld forebyggande sjøtryggleik og kystberedskap, og at ei slik melding også må omhandla ulukker knytt til bruk av fritidsbåt, og fremjar forslag om det i Innst. 72 S (2016–2017). Utover det har ikkje komiteen fleire merknadar.»

Tilråding frå komiteen

Tilrådinga frå komiteen vert fremja av ein samla komité.

Komiteen har elles ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjere slikt

v e d t a k :

Dokument 8:107 S (2015–2016) – om representantforslag frå stortingsrepresentantane Magne Rommetveit, Kjell-Idar Juvik, Else-May Botten, Kari Henriksen og Gunvor Eldegard om betre sjøtryggleik for fritidsbåtfolk – vert å leggje ved møteboka.

Oslo, i næringskomiteen, den 17. november 2016

Geir Pollestad

leiar

Oskar J. Grimstad

ordførar

VEDLEGG

Brev fra Nærings- og fiskeridepartementet v/ statsråd Monica Mæland til næringskomiteen, datert 13. oktober 2016

Vurdering av representantforslag om bedre sjø-sikkerhet for fritidsbåtkbrukere

Det vises til Næringskomiteens brev av 6. oktober 2016 om behandlingen av Dokument 8:107 S (2015-2016) Representantforslag frå stortingsrepresentantane Magne Rommetveit, Kjell-Idar Juvik, Else May Botten, Kari Henriksen og Gunvor Eldegard om betre sjøtryggleik for fritidsbåtfolk.

Komiteen ber om Nærings- og fiskeridepartementets vurdering av forslaget.

Vurdering

I forslaget som er lagt frem bes regjeringen styrke og samle den totale ressursinnsatsen innen sjø-sikkerhet (for fritidsbåter) i en egen strategi, med hovedformål å få ned antallet omkomne og hardt skadde i fritidsbåter. I tillegg foreslås at regjeringen følger opp med konkrete tiltak i arbeidet med sikkerhet på fritidsbåter.

Jeg ser nå ikke behovet for at det utarbeides en egen strategi fordi det allerede er stor oppmerksomhet fra både myndigheter og andre aktører for å få ned ulykkestallene på fritidsbåter. Sjøfartsdirektoratet og Kystverket arbeider kontinuerlig for å bedre sikkerheten for fritidsbåtkbrukere. At flere departement har ansvarsoppgaver av betydning for sjøsikkerheten, vurderes ikke å svekke denne innsatsen.

Regjeringen er opptatt av å øke sikkerheten ved bruk av fritidsbåter, og ønsker å treffe tiltak som kan få ned antall dødsulykker. Stortingets flertall vedtok i 2015 et påbud om bruk av flyteutstyr på fritidsbåter. Påbudet har, utover å øke sikkerheten til den enkelte båtbruker, til hensikt å bidra til å skape bedre holdninger til sjøs.

Det har over flere år skjedd mye for å øke sikkerheten ved bruk av fritidsbåter. Økt kunnskap om båt-liv gjennom arbeid med gode holdninger og godt sjø-mannskap, innføring av obligatorisk båtførerprøve og informasjonskampanjer rettet mot fisketurister er blant tiltakene som har blitt gjennomført. I fjor ble pensum til båtførerprøven revidert, for å øke fokus på godt sjømannskap, sjøveitreglene og farene forbundet med høy fart. Sjøfartsdirektoratet jobber aktivt for å formidle viktigheten av å tenke sikkerhet på sjøen. Det er også etablert en egen tilskuddsordning, der frivillige organisasjoner årlig kan søke om midler til sjøveitaktiviteter for barn og unge.

I representantforslaget vises til anbefalinger fra Kystverkets sjøsikkerhetsanalyse 2014. Flere av anbefalingene er omtalt i Regjeringens stortingsmel-

ding om forebyggende sjøsikkerhet og beredskap mot akutt forurensning, samt delvis fulgt opp i regjeringens budsjettforslag for 2017. Analysen er også et viktig grunnlag i arbeidet med kommende Nasjonal transportplan.

I denne sammenheng fremheves særlig at det i regjeringens budsjettforslag for 2017 er foreslått bevilget 72,1 mill. kr. til Statens havarikommisjon for transport, som er en økning på 8,7 mill. kr fra saldert budsjett 2016. Økningen skal blant annet gi havarikommisjonen muligheten til å undersøke flere sjøulykker som ikke har undersøkelsesplikt, herunder alvorlige ulykker med fritidsbåt. I budsjettfor-slaget fremholdes videre at Kystverket vil utrede tiltak for å styrke sikkerheten for fritidsfartøyer, herunder merke egne seilingsleder, bedre navigasjonsstøtten og styrke kunnskapsgrunnlaget knyttet til årsaksforhold ved fritidsbåtulykker.

En av Sjøfartsdirektoratets hovedoppgaver er å arbeide for høy sikkerhet for liv og helse, miljø og materielle verdier på sjøen. Dette innbefatter forebyggende arbeid for å redusere antall ulykker i både fritids- så vel som næringsflåten. Under forrige regjering utarbeidet en arbeidsgruppe nedsatt av Sjøfartsdirektoratet en rapport (2012) om sikkerheten ved bruk av fritidsbåter. I rapporten ble det fremhevet at det viktigste tiltaket for å øke sikkerheten ved bruk av fritidsbåt er en fortsatt satsning på holdningsskape arbeid. Rapporten viser blant annet til at dødsulykker på fritidsbåter har sunket markant fra midten av 70-tallet, til tross for en sterk vekst i fritidsbåtflåten og økt hastighet til sjøs. Forrige regjering foreslo for øvrig ingen tiltak i oppfølging til rapporten.

Når det gjelder involvering av bransjeorganisasjoner og Redningsselskapet i arbeidet med sjøsikkerhet på fritidsfartøy, vises til at Sakkyndig råd for fritidsfartøy er et slikt samarbeid i regi av Sjøfartsdirektoratet. Videre har Sjøfartsdirektoratet etablert en fritidsbåtkonferanse, som avholdes årlig. Dette er en møteplass for politikere, offentlige aktører, kompetansemiljøer, frivillige organisasjoner og næringen. Målet er å bidra til bedre sikkerhet for fritidsbåtkbrukere, gjennom dialog, erfaringsutveksling og idémyldring.

Redningsselskapet har en viktig rolle i arbeidet for å redde liv og berge verdier på sjøen. I budsjettfor-slaget for 2017 er det foreslått et tilskudd til organisasjonen på 83,5 mill. kr., blant annet for å opprettholde det ulykkesforebyggende arbeidet.

Jeg har videre enkelte kommentarer til de ulike tiltakene som representantene foreslår:

1) Etablere en egen ulykkesgruppe som undersøker ulykker og branner der fritidsbåter er involvert.

Jeg mener det ikke er hensiktsmessig å etablere en egen ulykkesgruppe, i regi av Sjøfartsdirektoratet eller andre, da denne oppgaven naturlig hører innunder Statens havarikommisjon for transport. Det vises til at det i regjeringens budsjettforslag for 2017 er foreslått økte bevilgninger til havarikommisjonen, for å sikre at alvorlige ulykker med fritidsbåt kan undersøkes. Jeg viser også til mitt svar på spørsmål til spørretimen 11. mai 2016.

Departementet er for øvrig ikke kjent med at branner er en alvorlig ulykkesårsak på fritidsbåter, og viser til at Sjøfartsdirektoratet ikke har registrert noen omkomne i brannhendelser på fritidsfartøy de siste fem årene (ikke undersøkt for tidligere år).

2) Vurdere om andre enn politiet skal være meldeinstans med formål at flere rapporterer uønskede hendelser og ulykker med fritidsbåter.

Jeg er usikker på hensikten med dette tiltaket. I utgangspunktet er Sjøfartsdirektoratet meldeinstans ved sjøulykker, men i forskrift av 27. juni 2008 nr. 744 om melde- og rapporteringsplikt ved sjøulykker og andre hendelser til sjøs § 4 nr. 3 gjøres det unntak for fritidsbåter, slik at det her er tilstrekkelig å melde fra til politiet eller hovedredningssentralen. Ved fritidsbåtulykker, som ved andre ulykker, er det naturlig for privatpersoner å ta kontakt med nødetatene.

Departementet har merket seg at det for næringsfartøy fra enkelte har blitt etterlyst en anonym meldeinstans, fordi man tror at noen av frykt for tilsyn eller overtredelsesgebyr kan velge ikke å melde fra om ulykker. Jeg kan imidlertid ikke se at dette hensynet gjør seg gjeldende for fritidsfartøy.

3) Vurdere tiltak for fartsreduksjon i ulykkesutsatte farvann.

Tiltak for fartsreduksjon i ulykkesutsatte farvann, samt navigasjonsstøtte for fritidsbåter under, er sammenfallende med forslag i transportetatens grunnlagsdokument for Nasjonal Transportplan (NTP 2018-2029). Disse forslagene er nå til vurdering i Samferdselsdepartementet.

4) Vurdere (tiltak) som kan sikre at påbudet om flytevester gir resultat.

Jeg ser alvorlig på at det er mange som omkommer i fritidsfartøy, og er opptatt av at vi finner effektive tiltak for å redusere antallet ulykker. Dette forslaget forstår jeg dithen at det ønskes en vurdering av om påbudet som ble innført i 2015 bør endres. Hensikten med innføringen av påbudet var i første rekke å øke sikkerheten for fritidsbåtbrukere, men også å bidra til å skape bedre holdninger blant båtbrukere.

Departementet har gjennomført en ekstern evaluering av påbudet, som i likhet med representantenes syn, fastslår at det er for tidlig å si om påbudet har

hatt en effekt på antall dødsulykker. Rapporten viser til at det er utfordrende å utforme et treffsikkert påbud fordi kunnskapsgrunnlaget knyttet til dødsulykkes årsak er mangelfull. På tross av dette anbefales en utvidelse av påbudet.

Det er for tidlig å foreslå endringer i påbudet på det nåværende tidspunkt fordi påbudet har virket for kort tid til å fastslå om det har en effekt på antall dødsulykker på fritidsbåt. Jeg vil følge ulykkesstatistikken nøye, og arbeide for at et bedre kunnskapsgrunnlag etableres.

Jeg merker meg for øvrig at representantene omtaler påbudet om bruk av flyteutstyr på fritidsfartøy som en "ny flytevestlov". Til dette opplyses at påbudet som ble vedtatt i 2015 skjedde ved at det ble tilføyd en ny bestemmelse i småbåtloven.

5) Sikre at bransjeorganisasjoner og Redningsselskapet blir viktige medspillere i arbeidet med å utforme en ny strategi for å øke sikkerheten knyttet til bruken av fritidsbåt.

Dette er omtalt tidligere.

6) Utarbeide særlig navigasjonsstøtte for fritidsbåter. Dette er omtalt tidligere.

Avslutningsvis vil jeg påpeke enkelte forhold som berøres i bakgrunnen til forslaget.

Det fremgår av Kystverkets sjøsikkerhetsanalyse at grunnstøting er en stor årsakskategori for ulykker med fritidsbåt, og at det siden 2001 årlig har vært over 15 omkomne i snitt etter grunnstøting med fritidsbåt. Dette tallet, som er presentert av DNV GL i utredningen til sjøsikkerhetsanalysen, er misvisende. De aller fleste ulykker på fritidsbåt skjer ved kantring eller fall over bord. I ovennevnte "Rapport om sikkerhet ved bruk av fritidsfartøy" i 2012, ble det anslått at 8 prosent av dødsulykkene i en tiårsperiode kunne tilskrives grunnstøting, dvs. omtrent 3 personer årlig.

Under henvisning til sjøsikkerhetsanalysen, oppgis det at et økende antall fritidsbåter vil være en utfordring for yrkestransportører og avviklingen av skipstrafikken. Departementet kan ikke se at dette er omtalt i Kystverkets sjøsikkerhetsanalyse.

